

<p>Nazwa projektu</p> <p>Projekt ustawy o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz niektórych innych ustaw</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące</p> <p>Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (wiodące) oraz Ministerstwo Infrastruktury (współpracujące)</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu</p> <p>dr hab. Sebastian Gajewski, Podsekretarz Stanu</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu</p> <p>Sekretariat Departamentu Ubezpieczeń Społecznych – tel. 538 117 390</p>	<p>Data sporządzenia</p> <p>6 sierpnia 2024 r.</p> <p>Źródło:</p> <p>Inicjatywa własna</p> <p>Nr w wykazie prac: UD101</p>
--	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Uregulowanie kwestii ubezpieczeń społecznych marynarzy wykonujących pracę na morzu na statkach o przynależności (bandery) innej niż polska, do których również nie mają zastosowania przepisy unijne o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego jest konieczne z uwagi na ratyfikowanie przez Rzeczypospolitą Polską Konwencji Międzynarodowej Organizacji Pracy w Genewie o pracy na morzu z dnia 23 lutego 2006 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 845, z późn. zm.), dalej: Konwencja o pracy na morzu z 2006 r. (MLC).

W aktualnym stanie prawnym możliwe jest wyodrębnienie trzech zasadniczych grup marynarzy ze względu na zakres podlegania przez nich ubezpieczeniom społecznym:

1. Marynarze zatrudnieni na podstawie marynarskiej umowy o pracę przewidzianej przez ustawę z dnia 5 sierpnia 2015 r. o pracy na morzu (Dz. U. z 2023 r. poz. 2257). Marynarze należący do tej grupy podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, chorobowemu oraz wypadkowemu, uregulowanym przepisami ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 497, z późn. zm.). Tytułem podlegania ubezpieczeniom społecznym jest umowa o pracę. Grupa ta liczy około 5 400 marynarzy (dane GUS 2022).
2. Marynarze pływający na statkach pod banderą państwa członkowskiego Unii Europejskiej (UE) lub Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu (EFTA). Marynarze, którzy należą do tej grupy, zgodnie z przepisami rozporządzenia 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego podlegają ubezpieczeniom społecznym na zasadach przewidzianych w ustawodawstwie państwa bandery. Grupa ta liczy około 17 000 marynarzy.
3. Marynarze pływający na statkach pod banderą państwa trzeciego, które nie jest państwem członkowskim UE/EFTA. Grupa ta liczy około 17 000 marynarzy. Jest ona zróżnicowana ze względu na zasady i zakres podlegania ubezpieczeniom społecznym:
 - Marynarze zatrudnieni przez pracodawcę armatora mającego siedzibę w UE, którzy mają miejsce zamieszkania na terenie UE. Marynarze ci z mocy wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej C-631/17 podlegają ubezpieczeniom społecznym zgodnie z ustawodawstwem państwa członkowskiego ich miejsca zamieszkania. Oznacza to, że jeśli marynarze ci mają miejsce zamieszkania na terytorium Polski, podlegają oni ubezpieczeniom społecznym zgodnie z przepisami polskiego prawa ubezpieczeń społecznych.
 - Marynarze pływający na statkach pod banderą państwa trzeciego, z którym Polska zawarła umowę dwustronną o zabezpieczeniu społecznym, w której zamieszczono postanowienia dotyczące podlegania ubezpieczeniom społecznym przez marynarzy (np. umowa o zabezpieczeniu społecznym z Turcją). Marynarze ci podlegają ubezpieczeniom społecznym zgodnie z przepisami jednego z państw-stron umowy, wskazanego w umowie.
 - Marynarze pływający na statkach pod banderą państwa trzeciego, z którym Polska nie zawarła umowy dwustronnej o zabezpieczeniu społecznym, a ich pracodawca armator nie ma siedziby na terenie UE/EFTA. Marynarze ci w praktyce nie są objęci ochroną ubezpieczeniową. Część z nich (ok. 20%) dobrowolnie przystępuje do ubezpieczenia emerytalnego i ubezpieczeń rentowych i odprowadza składki do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) od zadeklarowanej kwoty nie niższej niż minimalne wynagrodzenie za pracę. Pozostali nie podlegają w tym okresie i z tytułu pracy na morzu ubezpieczeniom społecznym.

Marynarze nieobjęci ubezpieczeniami w Polsce, ani w krajach UE/EFTA mogą zgłosić się do dobrowolnych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych pod warunkiem, że zamieszkują na terenie Polski.

Zgodnie z danymi ZUS - 4,35 tys. osób podlega dobrowolnym ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (wg stanu na 31 marca 2024 r.). Są to osoby, które zamieszkują na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, ale nie posiadają tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń. Brak jest danych ilu marynarzy podlega dobrowolnie ubezpieczeniom społecznym, z informacji przekazanych przez marynarską stronę branżową jest to ok. 10%.

Takie ujęcie zasad podlegania przez marynarzy mających miejsce zamieszkania w Polsce ubezpieczeniom społecznym i opłacania za nich składek ma dwie istotne konsekwencje ekonomiczne, biorąc pod uwagę realia marynarskiego rynku pracy. Po pierwsze, takie rozwiązania sprzyjają podejmowaniu przez polskich armatorów decyzji o uprawianiu żeglugi morskiej pod obcymi banderami, w tym w szczególności spoza UE i EFTA. W ten sposób są oni w stanie istotnie zmniejszyć ciężące na nich koszty związane z ochroną socjalną marynarzy. Po drugie, mający miejsce zamieszkania w Polsce marynarze zatrudnieni przez pracodawców armatorów mających siedzibę w UE, którzy pływają na statkach pod banderą państwa trzeciego, są postrzegani jako mniej konkurencyjni na marynarskim rynku pracy w stosunku do marynarzy mających miejsce zamieszkania poza UE/EFTA lub w krajach UE, w których obowiązują preferencyjne zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym dla marynarzy oraz opłacania za nich składek. Jednocześnie wskazać należy, że aktualne zasady podlegania marynarzy mających miejsce zamieszkania w Polsce ubezpieczeniom społecznym i opłacania za nich składek budzą wątpliwości co do ich pełnej zgodności ze zobowiązaniami Polski wynikającymi z Konwencji o pracy na morzu z 2006 r. (MLC). Konwencja ta w dosyć szerokim zakresie, w którym Polska zobowiązała się do jej przestrzegania, gwarantuje marynarzom prawo do zabezpieczenia społecznego. Przewiduje ona po stronie Rzeczypospolitej Polskiej obowiązek zagwarantowania marynarzom w polskim porządku prawnym prawa do zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku dla bezrobotnych, świadczeń emerytalnych, świadczeń z tytułu wypadków przy pracy, świadczeń w przypadku śmierci żywiciela oraz świadczeń inwalidzkich (świadczeń z tytułu niezdolności do pracy). Uprawnienia ta są aktualnie zagwarantowane w odniesieniu do marynarzy zatrudnionych na podstawie marynarskiej umowy o pracę przewidzianej w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o pracy na morzu oraz objętych koordynacją systemów zabezpieczenia społecznego na podstawie przepisów rozporządzenia nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz dwustronnych umów o zabezpieczeniu społecznym, dla których właściwe jest ustawodawstwo polskie. Z gwarancji tych nie korzystają natomiast marynarze pływający na statkach pod banderą państwa trzeciego, z którym Polska nie zawarła umowy dwustronnej o zabezpieczeniu społecznym, a ich pracodawca armator nie ma siedziby na terenie UE/EFTA.

W rezultacie można wskazać trzy zasadnicze cele projektowanej ustawy:

- dostosowanie rozwiązań z zakresu ubezpieczeń społecznych marynarzy do realiów marynarskiego rynku pracy i potrzeb ekonomicznych armatorów, z pełnym poszanowaniem zgodności rozwiązań z zakresu ubezpieczeń społecznych marynarzy z przepisami prawa Unii Europejskiej o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz zawartych przez Polskę dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym.
- zagwarantowanie jak największej liczbie marynarzy pełnej ochrony socjalnej w zakresie wymaganym przez Konwencję o pracy na morzu z 2006 r. (MLC), tj. prawa do zasiłku chorobowego, zasiłku macierzyńskiego, zasiłku dla bezrobotnych, świadczeń emerytalnych, świadczeń z tytułu wypadków przy pracy, świadczeń w przypadku śmierci żywiciela oraz świadczeń inwalidzkich na zasadach nie mniej korzystnych jak dla pracowników lądowych,
- pełna realizacja wobec marynarzy mających miejsce zamieszkania w Polsce konstytucyjnej zasady prawa do zabezpieczenia społecznego zawartej w art. 67 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej – zgodnie z nią obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego.

Projekt wychodzi naprzeciw postulatom podnoszonym przez środowiska pracodawców oraz pracowników wykonujących pracę na morzu, związki organizacji pracodawców oraz związki zawodowe zrzeszające marynarzy. Środowiska te od lat podnoszą potrzebę uregulowania zasad podlegania marynarzy ubezpieczeniom społecznym i opłacania za nich składek w sposób uwzględniający realia marynarskiego rynku pracy i Konwencji o pracy na morzu z 2006 r. (MLC). Spotkania strony rządowej reprezentowanej przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwo Infrastruktury ze stroną społeczną odbywały się w 2024 r.: na posiedzeniu sejmowej Komisji Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej, Zespołu Trójstronnego ds. Żeglugi i Rybołówstwa Morskiego oraz na Zespole Problemowym ds. Ubezpieczeń Społecznych Rady Dialogu Społecznego (RDS). Sygnały strony społecznej znalazły swój odzew w uchwale Rady Dialogu Społecznego nr 128 z 22 kwietnia 2024 r. w sprawie realizacji postanowień Konwencji o pracy na morzu MOP w zakresie stworzenia systemu ubezpieczeń społecznych dla marynarzy zamieszkujących na terenie państwa, Członka Konwencji. W uchwale strona pracowników i strona pracodawców RDS wezwała Rząd Rzeczypospolitej Polskiej do pilnego podjęcia prac w celu przygotowania, w uzgodnieniu ze stroną społeczną, rozwiązań w sprawie wypełnienia przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej postanowień Konwencji MOP – MLC 2006, w zakresie systemu ubezpieczeń społecznych dla marynarzy.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Kierując się zasadą równego traktowania proponuje się objęcie na tych samych zasadach marynarzy i stworzenie jednolitej regulacji w podobnym mechanizmie jak twórcy i artyści, obejmującej preferencyjne zasady podlegania ubezpieczeniom społecznym i ustalania podstawy wymiaru ze względu na status zawodowy potwierdzony stosownym zaświadczeniem.

Projekt przewiduje w zależności od grupy marynarzy następujące zasady:

1. Marynarze, którzy mają miejsce zamieszkania na terenie Polski pływający na statkach pod banderą państwa trzeciego, z którym Polska nie zawarła umowy dwustronnej o zabezpieczeniu społecznym, a ich pracodawca

armator nie ma siedziby na terenie UE/EFTA, lub zatrudnieni przez pracodawcę armatora mającego siedzibę w UE, lub pływający na statkach pod banderą państwa trzeciego, z którym Polska zawarła umowę dwustronną o zabezpieczeniu społecznym, w której zamieszczono postanowienia dotyczące podlegania ubezpieczeniom społecznym przez marynarzy.

Marynarz będzie uzyskiwał status marynarza wykonującego pracę na podstawie umowy o świadczenie pracy na morzu, a który będzie odrębnym tytułem ubezpieczeń społecznych uregulowanym w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

Warunkiem zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych będzie przedłożenie w ZUS zaświadczenia wystawionego przez agencję zatrudnienia lub dyrektora urzędu morskiego. Będzie on jednak mógł skorzystać z usług agencji zatrudnienia, na podobnych zasadach na jakich obecnie biura rachunkowe świadczą usługi przedsiębiorcom.

W projekcie zostanie wprowadzony obowiązek opłacenia składek przez 12 miesięcy liczony od dnia wskazanego w zaświadczeniu jako dzień uzyskania statusu marynarza poświadczonego przez agencję zatrudnienia lub dyrektora urzędu morskiego oraz objęcie w tym okresie pełną ochroną ubezpieczeniową, z wyłączeniem okresu w którym marynarz po zakończeniu pracy na morzu dokona „zawieszenia” statusu marynarza, na okres od miesiąca do maksymalnie 3 miesięcy. Zawieszenie będzie zgłaszane do ZUS, na standardowych formularzach ubezpieczeniowych. Marynarze, z wyjątkiem okresu zawieszenia, objęci obowiązkowo wszystkimi ubezpieczeniami społecznymi: emerytalnym i rentowymi, chorobowym oraz wypadkowym. Zgłoszenie do ubezpieczeń (formularz ZUS ZUA), będzie dokonywane w terminie 7 dni od daty wydania zaświadczenia.

Proponuje się, aby podstawa wymiaru składek była ustalana w stosunku do stałego parametru, jakim, jest minimalne wynagrodzenie, którego wysokość określana jest co roku rozporządzeniem Rady Ministrów w sprawie wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę oraz wysokości minimalnej godzinowej w danym roku, przy możliwości zadeklarowania wyższej kwoty podstawy wymiaru składek. Obowiązkowe było również opłacanie składek na Fundusz Pracy (FP) i Fundusz Solidarnościowy (FS) oraz Fundusz Emerytur Pomostowych (FEP).

W zakresie obowiązków rozliczeniowych – miesięczną deklarację rozliczeniową lub imienny raport rozliczeniowy za kolejny miesiąc będzie sporządzał za marynarzy ZUS, jeżeli w ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej lub imiennym raporcie miesięcznym marynarz zadeklarował do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne kwotę minimalną. Płatnik składek (sam marynarz) będzie musiał rozliczyć składki samodzielnie w pierwszej deklaracji lub raporcie imiennym i w kolejnych, w których zmieni wysokość podstawy wymiaru składek, np. zadeklaruje kwotę wyższą niż minimalna lub pomniejszy podstawę wymiaru z uwagi na posiadanie prawa do zasiłku.

W przypadku zbiegu tytułów do ubezpieczeń wobec marynarza będą stosowane analogiczne rozwiązania jak wobec przedsiębiorcy, tj. jeśli marynarz w trakcie „przerwy na lądzie” podejmie dodatkową aktywność zawodową, np. umowę zlecenia (będzie nadal podlegał ubezpieczeniom obowiązkowym jako marynarz chyba, że wynagrodzenie z umowy zlecenia osiągnie przynajmniej wysokość podstawy wymiaru składek marynarza to będzie mógł zamienić tytuł na podleganie jako zleceniobiorca), czy rozpocznie prowadzenie działalności gospodarczej (jeśli nie będzie korzystał z ulg w składkach jako przedsiębiorca to będzie mógł zamienić tytuł do ubezpieczeń na prowadzenie działalności).

2. Marynarze zatrudnieni na statkach pływających pod banderą Polski.

W celu zapewnienia większej konkurencyjności polskich armatorów projekt przewiduje również zmiany w zakresie podlegania ubezpieczeniom społecznym marynarzy zatrudnionych przez polskich armatorów. Mając na względzie zaproponowanie z jednej strony rozwiązania, które będą zapewniały ochronę ubezpieczeniową, a z drugiej obniżenie ciężarów składowych proponuje się aby przewidzieć dwa schematy podlegania ubezpieczeniom społecznym. Wybór odpowiedniego schematu będzie w gestii armatora i marynarza.

a) Marynarz będzie pracownikiem

Marynarze, tak jak obecnie, będą zgłaszani do ubezpieczeń społecznych przez armatorów – pracodawców i pozostaną pod regulacjami pracowniczymi w zakresie ubezpieczeń społecznych. Płatnikiem składek zobowiązanym do opłacania składek będzie armator. Podstawą wymiaru składek będzie uzyskiwany przychód.

Pozostawanie w stosunku pracy jest bezwzględny tytułem do ubezpieczeń, co oznacza, że zawsze pracownik podlega ubezpieczeniom społecznym obowiązkowo, a ewentualna konieczność zgłoszenia do ubezpieczeń z innego tytułu (dodatkowa aktywność zarobkowa) powstanie, jeśli pracownik wykonuje umowę o pracę w niepełnym wymiarze i uzyskuje wynagrodzenie niższe niż minimalne.

b) Marynarz będzie uzyskiwał status marynarza.

Zgłaszanie do ubezpieczeń społecznych, podleganie ubezpieczeniu oraz opłacanie składek na te ubezpieczenia będzie oparte na zasadach wskazanych w pkt 1.

Biorąc pod uwagę powyższe rozwiązanie istotną kwestią będzie ustalenie oraz potwierdzenie statusu marynarza. Status

potwierdzany będzie w drodze zaświadczenia wydawanego przez:

1) agencję zatrudnienia – dla marynarzy korzystających z jej pośrednictwa w zawarciu umowy, na podstawie której będzie świadczył pracę na morzu, z armatorem zatrudniającym go do pracy na statku pływającym pod banderą państwa trzeciego,

2) dyrektora urzędu morskiego – dla marynarzy nie korzystających z pośrednictwa agencji zatrudnienia.

Status marynarza będzie potwierdzany na podstawie umowy, na podstawie której marynarz świadczy pracę na morzu, lub wpisów do książeczki żeglarskiej lub praktyki pływania potwierdzonej zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 68 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie morskim (Dz. U. z 2024 r. poz. 1068).

Do wydawania zaświadczeń w tych sprawach stosowane będą odpowiednio przepisy Działu VII ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 572). Zaświadczenie będzie potwierdzało status marynarza przy zgłoszeniu marynarza do ubezpieczeń społecznych na zasadach przewidzianych projekcie. Zaświadczenie, oprócz poświadczenia statusu marynarza będzie okazywane dla celów kontroli, np. w przypadku wykonywanych przez ZUS kontroli płatnika składek, lub dla celów postępowania związanego z ustaleniem prawa do świadczenia z ubezpieczenia chorobowego, macierzyńskiego lub wypadkowego.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

Kraje UE regulują w różny sposób kwestie dotyczące zabezpieczenia społecznego marynarzy. Poniżej przykłady różnych regulacji. Chorwacja:

Brak specjalnego systemu dla marynarzy. Specjalne regulacje zapisane są w Kodeksie morskim. Zgodnie z nimi członek załogi statku w żegludze międzynarodowej bez względu na przynależność państwową statku, podlega obowiązkowi: ubezpieczenia emerytalnego, jeżeli ma miejsce zamieszkania lub miejsce zwyczajowego pobytu na terenie Chorwacji oraz obowiązkowemu ubezpieczeniu zdrowotnemu i ubezpieczeniu zdrowotnemu w miejscu pracy, jeśli ma miejsce zamieszkania w Chorwacji lub zatwierdzony pobyt stały, chyba że umowa międzynarodowa w sprawie zabezpieczenia społecznego lub rozporządzenie w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego WE nr 883/2004 stanowią inaczej.

Istnieje obowiązek ubezpieczenia i opłacania składek na ubezpieczenie obowiązkowe według miesięcznej podstawy naliczania składek, określonej w ustawie. Składki dla marynarzy to: ubezpieczenie emerytalne (15% dla I filaru i 5% dla II filaru), dodatkowe ubezpieczenie emerytalne za okresy ubezpieczenia o wydłużonym czasie trwania (5,83% dla I filaru i 2,01% dla II filaru) oraz ubezpieczenie zdrowotne (16,5%).

Niemcy:

Fundusz dla marynarzy prowadzony jest przez niemiecki fundusz ubezpieczeń emerytalnych (*Knappschaft-Bahn-See*). Wydatki kasy marynarskiej pokrywane są ze składek i innych dochodów; rozdzielane na udziały pracodawcy i pracownika. Osoby otrzymujące wynagrodzenie za pracę lub osoby zatrudnione w ramach szkolenia zawodowego i objęte niemieckim ubezpieczeniem emerytalnym *Knappschaft-Bahn-See* są ubezpieczone na wypadek emerytury i renty, pod warunkiem, że zatrudnienie to nie jest marginalne w rozumieniu przepisów krajowych. Od dnia 1 stycznia 2023 r. stawka składki wynosi 4%, finansowane w 2% przez pracodawcę i 2% - przez pracownika. Ubezpieczenie społeczne marynarzy jest ubezpieczeniem obowiązkowym. Świadczenia finansowane ze składek.

Estonia:

Ustawodawstwo estońskie przewiduje specjalny program dla marynarzy w postaci: podatku dochodowego - 0%; podatku socjalnego (social tax) 150 euro miesięcznie - 20%; składka na ubezpieczenie od bezrobocia w wysokości 6 euro miesięcznie - 0,8%, opłacana przez pracodawcę; składka na ubezpieczenie od bezrobocia w wysokości 12 euro miesięcznie - 1,6%, opłacana przez pracownika.

II filar emerytalny jest dobrowolny wynosi 15 euro miesięcznie (2%) skumulowanych składek emerytalnych.

Ponadto od wynagrodzenia wypłacanego członkom załogi statku za każdy miesiąc zostaje potrącone 20% składki socjalnej, ale tylko do kwoty 750 euro. Odliczenie to przysługuje wyłącznie w przypadku, gdy wynagrodzenie uzyskiwane jest z tytułu pracy na statku spełniającym warunki określone w ustawie o podatku dochodowym. Składka w wysokości 20% od kwoty nie wyższej niż 750 euro przekazywane jest do instytucji ubezpieczeniowej i stanowi podstawę do obliczenia świadczeń zależnych od składki socjalnej, takich jak emerytura, zasiłek rodzicielski.

Norwegia:

Również ustawodawstwo norweskie nie przewiduje odrębnego systemu dla marynarzy. Są oni ubezpieczeni w ramach norweskiego systemu ubezpieczeń społecznych (powszechnego). Dodatkowo istnieje odrębny program emerytalny dla osób pracujących na morzu, tj. Morski Fundusz Emerytalny (MPK). Obywatele Norwegii i obywatele innych krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) pracujący na norweskich statkach są obowiązkowo ubezpieczeni niezależnie od miejsca zamieszkania.

Obywatele zagraniczni (nie będący obywatelami EOG) niemający miejsca zamieszkania w Norwegii lub EOG,

zatrudnieni na statkach w handlu międzynarodowym, zarejestrowani w Norweskim Rejestrze Statków, są obowiązkowo ubezpieczeni wyłącznie w zakresie prawa do świadczeń z tytułu wypadku przy pracy i zasiłków pogrzebowych. Osoby tej samej kategorii, ale zatrudnione na statkach wpisanych do Norweskiego Międzynarodowego Rejestru Statków (NIS), nie są objęte obowiązkowym ubezpieczeniem na wypadek nieprzewidzianych wypadków. Osoby, które nie są ubezpieczone na podstawie tych przepisów, mogą ubiegać się o dobrowolne ubezpieczenie.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
ZUS	1		Zwiększone wpływy ze składek na ubezpieczenia społeczne oraz zwiększone wydatki na świadczenie krótkoterminowe nowej grupy ubezpieczonych
Płatnicy składek	9,5 tys.	Główny Urząd Statystyczny	Konieczność dokonania zgłoszeń do ubezpieczeń oraz comiesięcznego składania dokumentów rozliczeniowych oraz opłacania składek za ubezpieczonych. Mogą zmienić się wydatki (zmniejszyć bądź zwiększyć) niektórych płatników
Ubezpieczeni	22,4 tys.	Główny Urząd Statystyczny	Zgłoszeni do ubezpieczeń oraz uprawnieni do świadczeń krótkoterminowych i długoterminowych. Zmieniają się lub pozostaną bez zmian wydatki związane z finansowaniem składek

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Od kilku lat na spotkaniach w ramach Zespołu Trójstronnego prowadzone są dyskusje z przedstawicielami branży morskiej i właściwych związków zawodowych nt. rozwiązań dotyczących objęcia obowiązkowymi ubezpieczeniami marynarzy zatrudnionych na statkach pływających pod banderami krajów trzecich. Od początku 2024 r. trwają bardzo intensywne prace strony rządowej reprezentowanej przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz Ministerstwo Infrastruktury ze stroną społeczną w ramach m.in. posiedzeń Sejmowej Komisji Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w Ministerstwie Infrastruktury oraz na Zespole Problemowym ds. Ubezpieczeń Społecznych Rady Dialogu Społecznego (RDS) oraz w ramach dodatkowych spotkań organizowanych w Ministerstwie Infrastruktury. Sygnały strony społecznej znalazły swój odzew w uchwale RDS nr 128 z 22 kwietnia 2024 r. w sprawie realizacji postanowień Konwencji o pracy na morzu MOP w zakresie stworzenia systemu ubezpieczeń społecznych dla marynarzy zamieszkujących na terenie państwa, Członka Konwencji. Projekt wychodzi naprzeciw postulatom strony społecznej. Projekt zostanie przekazany do opinii reprezentatywnym organizacjom związków zawodowych, pracodawców, Radzie Dialogu Społecznego oraz Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

Projekt zostanie przekazany do zaopiniowania również przez:

- Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- Przewodniczącego Rady Nadzorczej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej,
- Przewodniczącą Polskiego Związku Emerytów i Rencistów,
- Związek Armatorów Polskich (ZAP), Ogólnopolski Związek Zawodowy Oficerów i Marynarzy (OZZOiM),
- Krajowa Sekcja Morska Marynarzy i Rybaków NSZZ „Solidarność” (KSMMiR),
- Federacja Związków Zawodowych Marynarzy i Rybaków (FZZMiR),
- Związek Agentów i Morskich Przedsiębiorstw Rekrutacyjnych (APMAR), Polski Związek Przedsiębiorców Żeglugowych (PZPŻ),
- Urzędy Morskie w Gdyni i w Szczecinie.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248) oraz § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2022 r. poz. 348) projekt ustawy zostanie zamieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt ustawy zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa. Projekt ustawy zostanie skierowany do 14. dniowych uzgodnień międzyresortowych i 30. dniowych konsultacji

publicznych.												
6. Wpływ na sektor finansów publicznych												
(ceny bieżące)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	<i>Łącznie (0-10)</i>
Dochody ogółem (1)(2)		250,1	273,8	288,4	304,2	320,6	337,8	355,6	390,8	417,9	445,8	3385,0
budżet państwa		2,1	2,2	2,3	2,4	2,6	2,7	2,9	11,3	15,3	19,3	63,1
JST		2,1	2,3	2,4	2,5	2,7	2,8	3,0	11,7	15,8	20,0	65,3
pozostałe jednostki (oddzielnie)		245,9	269,3	283,7	299,3	315,3	332,3	349,8	367,8	386,8	406,4	3256,6
- FUS		217,7	232,7	245,0	258,5	272,3	287,0	302,1	317,7	334,1	351,0	2818,1
- FP		6,9	10,1	10,6	11,2	11,8	12,4	13,1	13,8	14,5	15,2	119,5
- FEP		10,3	11,0	11,6	12,3	12,9	13,6	14,3	15,1	15,8	16,6	133,6
- FS		10,0	14,6	15,4	16,2	17,1	18,0	19,0	19,9	21,0	22,0	173,2
- FGŚP		0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,3	1,4	1,4	1,5	12,2
Wydatki ogółem (3)(4)		4,4	5,4	6,4	7,5	8,7	10,0	11,5	13,0	14,7	16,5	98,0
budżet państwa		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
JST		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
pozostałe jednostki (oddzielnie)		4,4	5,4	6,4	7,5	8,7	10,0	11,5	13,0	14,7	16,5	98,0
- FUS		4,4	5,4	6,4	7,5	8,7	10,0	11,5	13,0	14,7	16,5	98,0
- FP		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- FEP		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- FS		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- FGŚP		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo ogółem		245,7	268,4	282,1	296,7	311,9	327,7	344,1	377,8	403,2	429,3	3286,9
budżet państwa		2,1	2,2	2,3	2,4	2,6	2,7	2,9	11,3	15,3	19,3	63,1
JST		2,1	2,3	2,4	2,5	2,7	2,8	3,0	11,7	15,8	20,0	65,3
pozostałe jednostki (oddzielnie)		241,5	264,0	277,4	291,8	306,6	322,2	338,3	354,8	372,1	389,9	3158,5
- FUS		213,4	227,3	238,7	251,0	263,6	276,9	290,6	304,7	319,4	334,5	2720,0
- FP		6,9	10,1	10,6	11,2	11,8	12,4	13,1	13,8	14,5	15,2	119,5
- FEP		10,3	11,0	11,6	12,3	12,9	13,6	14,3	15,1	15,8	16,6	133,6
- FS		10,0	14,6	15,4	16,2	17,1	18,0	19,0	19,9	21,0	22,0	173,2
- FGŚP		0,9	1,0	1,1	1,1	1,2	1,2	1,3	1,4	1,4	1,5	12,2
Źródła finansowania	<p>Składki na ubezpieczenia społeczne będą finansowane – w przypadku ubezpieczeń emerytalnego i rentowych – przez samego marynarza będącego płatnikiem składek na własne ubezpieczenia, natomiast w przypadku marynarza wykonującego pracę na statkach pod polską banderą, który nadal zachowa status pracownika składki są współfinansowane przez płatnika składek i ubezpieczonego. Dla tej grupy osób płatnikami składek będą: pracodawca będący armatorem statku o polskiej przynależności z którym marynarz zawarł marynarską umowę o pracę.</p> <p>Składki na ubezpieczenie chorobowe będą finansowane ze środków ubezpieczonego, natomiast składki na ubezpieczenie wypadkowe, na FP i FS oraz FGŚP i FEP – przez płatnika składek. Marynarz jako płatnik składek będzie finansował również składki na te ubezpieczenia (obowiązki analogiczne jak w przypadku osoby prowadzącej działalność pozarolniczą).</p>											
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Skutki finansowe zostały policzone przy założeniu, że projekt wejdzie w życie z dniem 1 stycznia 2025 r.</p> <p>Wykorzystano dane z wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych z maja 2024 r.</p> <p>W analizie przyjęto następujące założenia:</p>											

- składki na ubezpieczenia społeczne będą finansowane przez marynarza lub współfinansowane przez marynarza i pracodawcę,
- minimalne wynagrodzenie od dnia 1 stycznia 2025 r. wyniesie 4626 zł,
- liczbę ubezpieczonych marynarzy oszacowano na 22,4 tys.,
- wynagrodzenie marynarzy jest opłacane od minimalnego wynagrodzenia lub kwoty nie niższej niż minimalne wynagrodzenie.

Docelowa grupa, do której kierowane są zmiany opiera się na szacunkach uzyskanych od branży morskiej. Celem projektu jest przede wszystkim objęcie ubezpieczeniami społecznymi właśnie tych marynarzy, którzy do tej pory nie byli objęci powszechnym systemem obowiązkowych ubezpieczeń.

Nie jest możliwe oszacowanie długookresowej prognozy skutków dla sektora finansów publicznych, z uwagi na brak możliwości przewidzenia możliwych reakcji marynarzy, tj. ilu z nich skorzysta z projektowanych rozwiązań, ilu z nich zrezygnuje z nich po pewnym czasie, ile i jakich podmiotów w długofalowym okresie obejmą zmiany itd.

Przewidywane rozwiązania będą wywoływać różne skutki finansowe w odniesieniu do armatorów oraz marynarzy. W odniesieniu do części z nich nastąpi spadek obciążeń składkowych – za marynarzy będących pracownikami w Polsce, którzy podlegają polskim ubezpieczeniom społecznym i zdecydują się na objęcie nowymi przepisami dotyczącymi marynarzy, natomiast w przypadku marynarzy wykonujących pracę na statkach pod banderami krajów trzecich, którzy do tej pory nie byli objęci obowiązkiem ubezpieczeń w Polsce lub opłacali składki na dobrowolne ubezpieczenia emerytalne i rentowe (od zadeklarowanej kwoty nie niższej niż minimalne wynagrodzenie) nastąpi wzrost tych obciążeń.

Od dnia 1 stycznia 2024 r. do dnia 30 czerwca 2024 r. minimalne wynagrodzenie wynosiło 4242 zł, a od dnia 1 lipca 2024 r. wynosi 4300 zł. Od dnia 1 stycznia 2025 r. minimalne wynagrodzenie wynosić będzie 4626 zł.

W każdym przypadku jednak nowe rozwiązania będą pozytywnie stymulować rozwój przedsiębiorczości na rynku żeglugi morskiej oraz poprawę sytuacji społecznej marynarzy i ich rodzin, w szczególności przez zagwarantowanie wszystkim marynarzom i członkom ich rodzin pełnej ochrony ubezpieczeniowej, której do tej pory byli pozbawieni.

Szacuje się, że nastąpią zwiększone wpływy w sektorze finansów publicznych, tj. do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS), FP i FS, FGŚP oraz FEP. Saldo szacuje się na kwotę łącznie ok. 3286,9 mln zł w okresie 10 lat od wejścia w życie przepisów. Oznacza to zmniejszenie o wielkość szacowanej kwoty dotacji z budżetu państwa do FUS. Koszt związany z wydatkami na świadczenia finansowane z FUS marynarzom został oszacowany na ok. 98 mln zł w okresie 10 lat od wejścia w życie przepisów.

Wdrożenie proponowanego rozwiązania mającego na celu wprowadzenie dla jak najszerszej grupy marynarzy obowiązkowego systemu ubezpieczeń społecznych i konieczność obsługi nowego zadania przez Departament Ubezpieczeń Społecznych w MRPiPS, wymaga zwiększenia zatrudnienia ww. departamentu o jeden etat oraz zabezpieczenia dodatkowych środków finansowych na ww. etat, począwszy od dnia wejścia w życie ustawy w wysokości ok. 158 tys. zł w skali 2025 r.

wynagrodzenie zasadnicze	3,5	9 199,89 zł
Staż	20	1 839,98 zł
miesiąc wynagrodzenie		11 039,87 zł
12 miesięcy wynagrodzenie		132 478,42 zł
Pochodne	18,69%	24 760,22 zł
12 miesięcy z pochodnymi		157 238,63 zł

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki							
Czas w latach od wejścia w życie zmian	0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)

W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny bieżące)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw		-151,5	-168,5	-177,5	-197,3	-254,3	-2035,5
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe		-94,2	-99,9	-104,5	-114,5	-175,0	-1251,4
	osoby niepełnosprawne i osoby starsze							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Nie zakłada się wpływu projektu na duże przedsiębiorstwa.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Przewidywane rozwiązania, które wiążą się ze wzrostem obciążeń składkowych, ze względu na brak obecnie opłacania składek z tytułu podlegania ubezpieczeniom społecznym będą pozytywnie stymulować rozwój przedsiębiorczości, zwłaszcza w zakresie agencji branżowego pośrednictwa pracy dla marynarzy, co może wynikać, zarówno ze zwiększonej podaży jak i popytu na rynku tych usług.						
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Projektowana ustawa wpłynie na sytuację ekonomiczną rodziny, gdyż będzie wiązać się z koniecznością finansowania składek na ubezpieczenia społeczne. Ponadto obniżenie podstawy oskładkowania dla polskich marynarzy spowoduje zwiększenie podstawy podatkowej, w efekcie zapłacą oni wyższe kwotowo podatki. Natomiast zdecydowanie pozytywnie wpłynie na sytuację społeczną rodziny jaką w związku z wprowadzeniem nowego tytułu do ubezpieczeń społecznych daje pełen wachlarz ochrony ubezpieczeniowej.						
	osoby niepełnosprawne i osoby starsze	Ustawa nie będzie miała wpływu na sytuację ekonomiczną i społeczną osób niepełnosprawnych i osób starszych.						
Niemierzalne								
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Objęcie pełną ochroną ubezpieczeniową w Polsce wszystkich marynarzy przyczyni się do wzrostu społecznej satysfakcji z funkcjonowania systemu zabezpieczenia społecznego i jego wykonawców.</p> <p>Propozycja ta wychodzi naprzeciw oczekiwaniom społecznym. W ocenie podmiotu wnioskującego postulatem środowiska marynarzy w Polsce jest możliwość skorzystania z pełnej ochrony krajowego systemu powszechnego zabezpieczenia społecznego jaki przewiduje niniejszy projekt.</p> <p>Administratorem danych, zgodnie z ustawą z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych jest ZUS, który ustawowo odpowiada za bezpieczeństwo i kompletność danych na kontach ubezpieczonych i płatników składek. Operacje przetwarzania danych wynikają wprost z przepisów tej ustawy i są proporcjonalne i niezbędne. Brak zmian dot. ww. ryzyka w stosunku do obecnego stanu prawnego. Brak zmian w projektowanej ustawie w zakresie przetwarzania danych w stosunku do obecnego stanu prawnego.</p>							
8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu								
☐ nie dotyczy								
Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).				☐ tak ☒ nie ☐ nie dotyczy				
☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				☒ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:				
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.				☒ tak ☐ nie ☐ nie dotyczy				
Komentarz: Projekt jest zgodny z orzeczeniem Trybunału Sprawiedliwości UE sygn. akt C-631/17, wprowadza obowiązek ubezpieczeń społecznych dla szerszej grupy ubezpieczonych (marynarzy zatrudnionych poza Polską i UE/EFTA), z czym będzie wiązać się zwiększenie liczby płatników składek, ubezpieczonych oraz liczby dokumentów								

ubezpieczeniowych obsługiwanych przez ZUS.

Zwiększenie liczby zaświadczeń wydawanych przez urzędy morskie, nadzorowane przez Ministerstwo Infrastruktury.

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowana ustawa może wpłynąć korzystnie na rynek pracy, możliwe jest zwiększenie zatrudnienia na statkach pływających pod polską banderą.

10. Wpływ na pozostałe obszary

środowisko naturalne
 sytuacja i rozwój regionalny
 sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe

demografia
 mienie państwowe
 inne:

informatyzacja
 zdrowie

Omówienie wpływu

Projektowana ustawa może mieć pozytywny wpływ na sytuację i rozwój regionalny województwa pomorskiego i zachodniopomorskiego z uwagi na umiejscowienie na tych obszarach większości podmiotów będących płatnikami składek zatrudniającymi bądź pośredniczącymi w zatrudnianiu marynarzy.

11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego

Proponuje się wejście w życie ustawy od początku roku kalendarzowego, czyli od dnia 1 stycznia 2025 r., z uwagi na zmiany jakie projekt wprowadza w zakresie danin publicznoprawnych.

12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?

Ustawa powinna zostać poddana ewaluacji po upływie trzech lat jej obowiązywania przez wykazanie liczby ubezpieczonych (marynarzy) zgłoszonych do ubezpieczeń społecznych w podziale na pierwszy, drugi i trzeci rok od wejścia w życie nowych przepisów.

13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)

Brak.